

Shanna de Jong

Niets gezien

A.W. Bruna Uitgevers

Proloog

Het Goese Sas – 17 februari 1996

Het schrille babygehuil was nauwelijks waarneembaar boven het geraas van de oosterstorm uit. De politieagent hield stil om beter te kunnen luisteren. Langzaam stierf de echo van zijn zware voetstappen weg. In het donkere botenhuis klonk nu enkel zijn eigen onrustige ademhaling. Ook werd hij de dierlijke, muskusachtige geur gewaar die de natte jas van vossenbont verspreidde die hij over zijn uniform heen droeg. Nee, hij moest het zich hebben verbeeld, hield hij zichzelf voor. Met de verhuisdoos in zijn armen liep hij verder tussen de schaduwen door die de opgebokte boten op de grond wierpen. Hij probeerde zijn slechte geweten te sussen. En toen klonk het nogmaals. Harder. Indringender. Rauwer. Het kwam uit de richting van de opslagplaatsen. Hij zette de verhuisdoos neer, waarin nog net de contouren van een paar videorecorders en autoradio's zichtbaar waren. Met trillende handen tastte hij naar zijn dienstwapen.

De agent sloop met zijn pistool voor zich uit de gang aan de oostkant van het gebouw in. Hij stakte. Even twijfelde hij of hij zich om zou keren. Toen liep hij alsnog op het zwakke lichtschijnsel af dat door de openstaande deur aan het einde van de gang viel. Het babygehuil klonk steeds extatischer. Haast buitenaards. Met de punt van zijn schoen duwde hij de deur open. De scharnieren piepten.

Een fractie van een seconde moesten zijn ogen wennen aan het licht, afkomstig van de zaklantaarn die hij zelf in deze

ruimte had achtergelaten. Of misschien was het meer het hui-
veringwekkende schouwspel dat hem bevreedde. De metalige
geur van bloed sleurde hem terug naar de realiteit. In het
midden van de opslagruimte zat een meisje met haren zo zwart
als het vederpak van een kraai met haar rug tegen een roestig
anker geleund. De plas bloed tussen haar benen spreidde zich
uit als een olievlek. Het gekrijs was afkomstig van een pasgebo-
ren baby die nog met de navelstreng aan haar verbonden was.
De blik van de agent viel op de witte haarlok van het kind pre-
cies op het midden van het voorhoofd. Pas daarna zag hij hoe
de vingers van het meisje het duikmes in haar hand steviger
omklemden.

‘Nee, niet doen!’ schreeuwde de politieagent met een stem
die hij niet als die van zichzelf herkende.

Verwilderd keek het meisje naar hem op. Ze kon onmogelijk
ouder zijn dan een jaar of zestien.

De agent ontgrendelde de veiligheidspal van zijn dienstwa-
pen. ‘Leg dat mes weg, nu!’

Zonder iets te zeggen, wendde ze zich weer van hem af.

Vertraagd nam de agent waar dat ze het mes omhooghief.
Het beeld van een heidense priesteres die op het punt stond
om haar kind te offeren droop zijn bewustzijn binnen.

‘*Hosternokke!* Stop!’

De agent dook naar voren, maar het was te laat. Voorgoed te
laat. Het huilen ging over in gillen toen het meisje het duikmes
in een duizelingwekkend tempo liet neerdalen in de richting
van de borstkas van haar pasgeboren baby.

1

Het voelt als gisteren dat ik Aram Coster voor het eerst ontmoette nabij de plek waar ruim zesentwintig jaar eerder een pasgeboren jongetje aan zijn lot werd overgelaten. Vlak na mijn aankomst in Wilhelminadorp was ik doorgereden naar de jachthaven van het Goese Sas in mijn oude BMW-cabrio. Die middag was het niet warm maar ook niet koud en de zon kierde zo nu en dan tussen de cumuluswolken door.

Ik zat in het gras tegen de dijk geleund, met een leeg notitieboek op schoot. Mijn spiegelreflexcamera met groothoeklens lag naast me. Zeilboten deinden zachtjes op en neer op het kabbelende water. Terwijl ik de omgeving op me in liet werken, luisterde ik naar het schuren van de boeien tegen het polyster van de aangrenzende scheepsrompen. Het was nog vroeg in het seizoen. Over pakweg een maand zou de geasfalteerde weg die langs het kanaal liep tal van dagjesmensen aanvoeren in de richting van de Oosterschelde. Nu was er echter nog geen mens te bekennen. Zeeland had twee gezichten: in de zomer deed de provincie haast on-Nederlands aan, met haar schitterende kustlijnen, waar diezelfde omgeving in de winter grauw en verlaten was.

Het lege blad van mijn notitieboek trok mijn aandacht en ik begon met het maken van aantekeningen. Gedetailleerd beschreef ik de jachthaven, gelegen aan de zeearm waar het water zoet noch zout was. Ik beschreef niet alleen hoe het havengebouw en de achteraf gelegen botenhuizen zich tot elkaar ver-

hielden, maar ook de ziltige geur die mijn neusvleugels binnendrong en de weerkaatsing van het zonlicht op het water. Hoe anders waren de omstandigheden hier geweest ten tijde van de vondst van de vondeling? Was het überhaupt de bedoeling geweest dat dat jongetje – verstopt in een picknickmand tussen het riet – werd gevonden? In niets moest het die avond hebben geleken op het verstilde beeld van vandaag. In plaats van dat de meeuwen destijds de wind gevangen hadden gehouden onder hun vleugels, hadden ze vermoedelijk moeten vechten tegen de oostenwind. Ik probeerde me voor te stellen hoe de golven hier tegen de kades hadden gebeukt en het gehuil van de baby hadden overstemd.

Ik was verrast toen ik verderop een man tevoorschijn zag komen uit de kajuit van een donkerblauwe zeilboot met de naam *Sine Nomine*. Ik was toch minder alleen geweest dan ik tot nu toe had aangenomen. In eerste instantie sloeg ik geen acht op hem, tot ik zag hoe hij volledig bovendeks kwam met een pot verf in zijn hand. Hij was blootsvoets. Zijn broekspijpen had hij opgerold en zijn pezige bovenlijf tekende zich af onder een shirt vol verfvlekken. Ik herkende hem vrijwel meteen, ook al was hij inmiddels meer dan twee decennia ouder. Hij was langer dan de foto's in de kranten hadden doen vermoeden. Zijn haar – dat ik voor blond had gehouden – bleek in werkelijkheid rossig van kleur. Ik keek toe hoe hij soepel van boord op de steiger sprong en zijn voeten in de daar gereedstaande slippers schoof. Hij zag mij niet, wat me de gelegenheid gaf om hem heimelijk gade te slaan. Aan zijn hele manier van doen zag ik dat hij hier volledig in zijn element was. Enerzijds kon het geen toeval zijn dat ik hem als eerste tegenkwam tijdens mijn verblijf in deze contreien. Anderzijds, hoe groot was Wilhelminadorp en dit afgelegen buurtschap nu helemaal?

De man kwam met lome passen mijn kant uit gelopen. Een ogenblik later vonden onze blikken elkaar. Hij keek naar me zoals vreemden elkaar waarnemen: geïnteresseerd maar zich

niet geheel bewust van de ander. Pas toen hij me dicht genoeg genaderd was, zag ik de fijne lijntjes rondom zijn ogen. Zijn gezicht was enigszins verweerd, zoals je mocht verwachten van een man van halverwege de veertig die veelvuldig op het water was te vinden. Hij had eerder het voorkomen van een Fries dan van een geboren en getogen Zeeuw.

‘Ik dacht dat ik hier vandaag alleen was,’ zei hij in het voorbijgaan.

‘Ik ook.’

Hij hield even in en wees naar mijn camera. ‘Ben je toevallig fotograaf?’

‘Nee, ik ben schrijver. Fotografie is gewoon een hobby.’

Er brak een glimlach door op zijn gezicht. ‘Een schrijver,’ herhaalde hij, ‘dat hoor je niet vaak. Wel, met een beetje geluk breekt het straks nog helemaal open en kun je een paar mooie foto’s schieten.’

En hij liep verder met die slepende tred die me enige tijd later zo vertrouwd zou zijn. Hij had amper iets gezegd, maar het was genoeg om me verbouwereerd achter te laten.

Diezelfde week liep ik hem opnieuw tegen het lijf op het terras van de brasserie in het dorp.

Ik durf niet met zekerheid te zeggen wanneer de kiem voor mijn verliefdheid werd gelegd, maar het moet ergens tussen die eerste en tweede ontmoeting zijn geweest. Het ging geleidelijk, zonder dat ik het zelf doorhad, zoals dat vaker het geval is met ontluikende verliefdheden. Je bent je er niet van bewust, tot er geen weg terug meer is.

2

Het duurde een paar seconden voordat ik besepte dat ik me niet in Amsterdam bevond, maar dat ik was ontwaakt in een schilderachtig Zaaans huis dat naar zaagsel rook aan het havenkanaal van Wilhelminadorp. Enigszins onwennig ging ik de trap af naar beneden om de dag te beginnen. Bij het ontvouwen van het ochtendgloren schikte ik de krantenberichten op de keukentafel in de juiste volgorde. Starend naar de krantenkoppen dronk ik koffie zo bitter als wilde kastanjes. Woord voor woord herlas ik de summiere informatie die ik tot mijn beschikking had. Het nieuws dat er een vondeling was aangetroffen in de jachthaven van het Goese Sas was in 1996 nauwelijks opgepikt door de media. Het was waar wat men zei, dacht ik: als je de landelijke kranten wilde halen, kon je beter sterven dan overleven. Uiteindelijk bezat alles wat goed afliep geen nieuwswaarde.

Ik dronk de laatste slokken koffie op en bond mijn haar vast. Een paar onwillige plukken in mijn nek zette ik vast met haarspeldjes. Mijn oog viel op het korte krantenbericht vol inktvlekken dat op maandag 19 februari 1996 in de *PZC* was verschenen. Ik had het al talloze malen door mijn handen laten gaan. Een verslaggever moest het hebben geschreven, een paar uur nadat het jongetje – nog voorzien van de navelstomp en besmeurd met bloed – in de jachthaven was aangetroffen. In het bericht werd in slechts enkele zinnen de situatie uiteengezet. Dat ene zinnetje dat ik had onderstreept, zei meer dan de

foto's die in de dagen erna waren gepubliceerd. Opnieuw begon ik te lezen.

WILHELMINADORP – In de nacht van zaterdag op zondag is aan de oever van de jachthaven gelegen aan het Goese Sas een vondeling aangetroffen. De baby is met spoed overgebracht naar het Admiraal de Ruyter Ziekenhuis te Goes. Na onderzoek bleek het kind onderkoeld te zijn maar verder in goede gezondheid te verkeren. Gezien de oosterstorm die de betreffende nacht woede, heeft het kind volgens de behandelend artsen uitzonderlijk veel geluk gehad. Van de moeder ontbreekt vooralsnog elk spoor. De politie is op zoek naar tips en getuigen. Mocht u die avond of nacht aanwezig zijn geweest in de jachthaven, of aanwijzingen hebben omtrent de mogelijke identiteit van de moeder, neem dan contact op met de politie op nummer (0113) 245000.

Waarom had de moeder haar baby niet achtergelaten in de bewoonde wereld? Was dat jongetje überhaupt wel te vondeling gelegd? Was het niet gewoon de bedoeling geweest dat hij zou verdwijnen, in plaats van dat een geneeskundestudent hem had gevonden terwijl hij daar niet had moeten zijn in die onheilspellende weersomstandigheden?

Ik ging op een eetkamerstoel zitten. Mijn uitgeverij had de huur van dit huis een maand vooruitbetaald, wat maakte dat ik om en nabij vier weken had voor het vinden van antwoorden. Meer niet. Ik realiseerde me dat mijn tijd beperkt was om te onderzoeken of er werkelijk een boek school in de krantenberichten die ik had verzameld nadat ik over deze zaak had gehoord. De woorden van Alex, mijn redacteur, spookten voor de zoveelste keer door mijn hoofd. *Denk maar niet dat je er al bent, Caro*, had hij gezegd vlak voordat ik naar het Zeeuwse platteland was vertrokken. *Je bewijst pas dat je geen eendagsvlieg bent als je erin slaagt het eerste succes te evenaren met een tweede boek.* Ik had daarop slechts geglimlacht omdat ik me geen houding had weten te geven. Bovendien wist ik dat hij

gelijk had. Niet in de minste plaats omdat ik mezelf regelmatig had afgevraagd hoe ik in staat was geweest om *De hemelbestor-mer* te schrijven. Mensen die dachten dat het schrijven van een boek een proces was dat lineair verliep, gaven er blijk van totaal niet te weten wat het inhield. Een verhaal kon je niet schrijven voordat het jou vond. Je moest het verleiden om tot je te komen. Laag voor laag diende je af te pellen voordat het werkelijke verhaal zich aan je blootgaf. Tot die tijd tastte je in het duister.

Ik schoof de krantenberichten terug in de elastomap en staarde door het raam van de woonkamer naar buiten. Loom voer er een zwaarbeladen vrachtschip voorbij in de richting van de ophaalbrug. Zo ver weg van Amsterdam leek de tijd rekbaarder. Meisjes te paard passeerden even later als volleerde ruiters in tegengestelde richting. Zonder dat ik het kon horen, wist ik dat ze giechelden. Ik herinnerde me nog zo goed hoe het voelde om een meisje te zijn. Soms begreep ik niet eens hoe ik erin was geslaagd om volwassen te worden en de carrière op te bouwen waar ik vroeger van had gedroomd. Ik keek hen na tot ze om de bocht waren verdwenen. Misschien was het ook nog maar een meisje dat in 1996 haar baby te vinding had gelegd. Hoe wanhopig moest ze zijn geweest om tot haar daad te komen? En hoe beklemmend moest het zijn geweest om in deze gesloten gemeenschap een zwangerschap verborgen te houden?

3

Het politiebureau aan de Valckeslotlaan in Goes deed me denken aan een schoolgebouw uit de jaren zeventig. Een blokken-
doos met sleetse kleuren onder een grauwe hemel, waaraan
alleen een speelplaats met speeltoestellen in primaire kleuren
ontbrak. Ik stak de straat over en ging naar binnen. Het duurde
niet lang voordat er een lichtblonde agent in de verder lege
wachtruimte verscheen, wiens buitenproportionele lichaam
spande onder zijn uniform. Hij was hooguit een jaar of dertig.
Iets zei me dat hij over rugspieren beschikte die thuishoorden
in een stripverhaal. Ik kon me voorstellen dat vrouwen door
hem werden geïmponerd, maar zijn uiterlijke verschijning
deed me weinig. Opnieuw nam ik het mijn ex-vriend Quinten
kwalijk dat hij niet alleen mijn eigenwaarde maar ook mijn
kijk op mannen had beschadigd.

‘Caro Woesthoff?’ vroeg hij met dat licht zangerige accent
dat zo typerend was voor deze provincie.

Ik nam zijn uitgestrekte hand aan. ‘Dat klopt. Volgens mij
heb ik jou via de mail gesproken. Jasper van der Lelie, toch?’

‘De enige echte,’ antwoordde hij grinnikend. ‘Aangenaam.’

‘Wat fijn dat je op zo’n korte termijn tijd voor me kon vrijma-
ken.’

‘Tja, we krijgen niet elke dag een schrijver op bezoek. Je hebt
me wel nieuwsgierig gemaakt met je plannen om een boek te
schrijven over de vondeling van ’t Sas. Loop je mee?’

Ik stond op en zwierde mijn rugtas weer over mijn schouder.

Een ogenblik later voerde Jasper van der Lelie me mee langs een open ruimte vol werkplekken. Er was nauwelijks personeel aanwezig, waardoor er een ziellose sfeer hing. Degenen die er wel waren, keken geïnteresseerd mijn kant uit. Ineens was ik me maar al te bewust van mijn vintagejurk en mijn afgetrapte cowboylaarzen. Waar ik in Amsterdam in deze kleding kon opgaan in de massa, viel ik hier volledig uit de toon.

‘Maar je bent dus bereid me te helpen met mijn onderzoek naar de vondeling die destijds in de jachthaven is gevonden?’ vroeg ik, nadat we tegenover elkaar hadden plaatsgenomen aan Jaspers bureau. Het stond vol met lege kopjes en over het hele werkblad verspreid lagen slordige stapels papier. Ik keek van Jasper naar de wanorde die voor hem lag en weer terug.

‘Ik wil het een kans geven,’ antwoordde hij, ‘al vraag ik me wel af waarom je deze geschiedenis weer wilt oprakelen.’

‘Ik denk dat ik wil begrijpen hoe dit heeft kunnen gebeuren. Weet je, in veel boeken speelt een verdwijning de hoofdrol, maar persoonlijk vind ik het vele malen fascinerender wanneer er plotseling – uit ogenscheinlijk niets – een nieuw leven opduikt. Dat moet je toch met me eens zijn?’

‘Ja, dat denk ik wel...’

‘Ik vraag me zoveel dingen af sinds ik over deze zaak heb gehoord,’ ging ik verder. ‘Wie was de moeder van dat jongetje? Hoe kon ze in zo’n klein dorp haar zwangerschap verborgen houden? Bracht wanhoop haar tot haar daad?’

‘Goed, ik zal eerlijk tegen je zijn, Caro,’ zei Jasper terwijl hij ging verzitten op zijn bureaustoel, die klagelijk piepte onder zijn gewicht. ‘Ik wil je helpen, maar realiseer je dat het al lang geleden is allemaal. Niemand van ons,’ en hij wees op de vrijwel lege ruimte om hem heen, ‘was direct bij de vondst van die baby betrokken. De kans dat we na zo’n lange tijd stuiten op nieuwe aanwijzingen is klein. Ik denk dat je er rekening mee moet houden dat we misschien wel nooit zullen achterhalen wat er die avond is gebeurd. In werkelijkheid gaat het helaas zelden zoals in politseries.’

‘Daar ben ik me bewust van. Zou je me wel aan de dossiers van deze zaak kunnen helpen? Ik heb begrepen dat de zaak inmiddels verjaard is.’

Jasper lachte. Hij had een gulle lach die resoneerde in zijn borstkas. ‘Dan heb je een iets te idealistisch beeld van hoe de politie werkt, Caro. Wellicht zijn er in de archieven nog dossiers te vinden, maar er is niets gedigitaliseerd van voor de eeuwwisseling. De politie loopt helaas niet voorop als het gaat om moderniseren van het systeem.’

‘Dat is spijtig.’

‘Absoluut, al zullen er hier in de omgeving ook zeker figuren rondlopen die daar niet rouwig om zijn.’

‘Dat is ongetwijfeld overal het geval,’ zei ik.

‘Laten we afspreken dat ik mijn best ga doen om informatie op te diepen. Ik zal deze week eens wat rondbellen en -vragen. Politiewerk is veelal een kwestie van aan zo veel mogelijk bomen schudden tot er ergens een appel uit valt. Wie weet wat het ons brengt.’

‘Ik weet niet hoe ik je moet bedanken...’

‘Bedank me maar als ik iets vind waar je wat aan hebt. Ik acht de kans daarop niet zo groot.’ Jasper zweeg even. ‘Heb je er trouwens weleens over nagedacht,’ vervolgde hij langzaam, ‘hoe het voor dat jongetje moet zijn als er plotseling een boek verschijnt over deze gebeurtenis? Ik neem tenminste aan dat hij nog in leven is en ergens in Nederland woont.’

‘Zeker, ik moet ook eerlijk bekennen dat ik nog steeds met de gedachte speel om de namen van de belanghebbenden te veranderen wanneer het tot publicatie komt. Het mag geen sensatieverhaal worden. Het moet oprecht zijn. Dat ben ik hem verschuldigd.’

‘Mooi, dan zitten we zo te horen op één lijn,’ zei Jasper.

‘Zullen we elkaar op de hoogte houden als er informatie opduikt?’

‘Uitstekend plan.’ En daarop richtte hij zich in zijn volle lengte op, ten teken dat ons gesprek ten einde was.

Ook ik kwam overeind en volgde Jasper terug door de open ruimte heen. Ik moest mijn best doen om zijn zevenmijlspas- sen bij te houden. Vlak voor de receptie hielden we tegelijkertijd stil om afscheid te nemen.

‘Nogmaals bedankt voor je hulp, ongeacht wat het gaat ople- veren.’

‘Geen probleem, misschien is het wel de hoogste tijd dat de waarheid eindelijk aan het licht komt.’ Jasper boog zich iets verder naar me toe. ‘Voor wat het waard is: ik ben opgegroeid in Wilhelminadorp. Als kind woonde ik tussen de kerk en het dorps- huis in.’

‘In de Brugstraat?’ onderbrak ik hem terwijl ik twee stappen achteruit zette om de afstand tussen ons te vergroten.

‘Je kent de omgeving goed?’

‘Veldonderzoek noemen ze dat. En om eerlijk te zijn: zoveel straten telt Wilhelminadorp niet.’

Jasper liet zijn nekwervels kraken. ‘Ik woonde inderdaad in de Brugstraat. Maar goed, wat ik wilde zeggen is dat de inwo- ners van Wilhelminadorp het nog lang hebben gehad over die baby uit de jachthaven. Jarenlang hebben er de wildste geruch- ten de ronde gedaan. Het is uitgegroeid tot een soort lokale legende. Er wordt regelmatig beweerd dat je dat jongetje nog kunt horen huilen wanneer de wind uit het oosten waait.’

‘Je bedoelt dat het er spookt?’ vroeg ik verbaasd.

Jasper knikte. ‘Het verhaal over de geest van de vondeling die in de jachthaven om zijn moeder roept heeft alle kinderen in het dorp nachtmerries bezorgd.’

Ik keek op naar Jaspers grote gestalte. Het was moeilijk voor te stellen dat deze goedmoedige reus ooit klein was geweest. Ik wilde hem vragen welke geruchten er toentertijd nog meer hadden rondgezongen in Wilhelminadorp, maar ik bedwong mijn nieuwsgierigheid. Het was beter om eerst af te tasten wat we aan elkaar hadden.